

„Egymás terhét hordozzátok”

A gyülekezet mint lelkigondozói közösség

A lelkigondozás helykeresése az egyházban már a kezdetektől fogva jelen van. Ami kétezer évvel ezelőtt még a gyülekezetekben folyt, az ma egyre inkább az erre kiképzett szakemberek privilégiumává válik. Ami régen még természetes módon az egyházi közegben zajlott, az ma egyre inkább távolodik és kikerül onnan. Emellett a kériügmátikus (igeközpontú) és a partnercentrikus (emberközpontú) irányzat vitája sem jutott még nyugvópontra. Az Igére és az emberre való azonos mértékű odafigyelés is várat magára. Tanulmányomban ezért egy olyan lehetséges modellre szeretnék rámutatni, amely a szakképzett keresztény lelkigondozók foteleiből visszahelyezi a lelkigondozást a gyülekezet közösségébe, és ahol a kériügmátikus és a partnercentrikus irányzat is egymásra találhat. Ehhez Makkai Sándor és Rudolf Bohren gondolatait hívom segítségül, mivel ők kiemelten foglalkoztak ezzel a területtel.

Kulcsszavak: lelkigondozás, diakónia, gyülekezet.

A gyülekezet tagjainak egymás felé megnyilvánuló lelkigondozói tevékenysége elsősorban nem Isten Igéjének prédikálása, hanem a terhek közös hordozása (Gal 6,2) annak erejével és szeretetével, aki a mi fájdalmainkat is hordozta és hordozza szüntelen (Ézs 53,4a). Ezt az irányvonalat a poimenikán belül a diakóniai lelkigondozás képviseli. Nézzük meg most közelebbről, mit is jelent ez pontosabban.

A lelkigondozással kapcsolatban sokan sokféle definíciót megfogalmaztak már az egyházban, de abban mindannyian egyetértenek, hogy annak alapja Isten bátorító (Józs 1,9), vigasztaló (2Kor 1,3–4) és megerősítő (Fil 4,13) szava, az ő szeretetéből fakadó figyelmeztetés, közösség, irgalom és könyörület (Fil 2,1). A Bibliát tehát tekinthetjük úgy is, mint Isten lelkigondozásának könyvét, mivel benne Isten szüntelenül beszélgetésbe elegyedik az emberekkel, ekképpen vezetve és támogatva teremtményei életét.¹

Abban a kérdésben azonban, hogy Isten szava milyen formában van jelen a lelkigondozásban, már igencsak eltérnek a vélemények. Ennek nyomán két markáns irányvonalat különíthetünk el: az úgynevezett *kériügmátikus lelkigondozást*, melyben inkább az Ige hirdetése van a középpontban, és a *partnercentrikus lelkigondozást*, melyben inkább a segítségre szoruló ember.² Ahhoz azonban, hogy ezeket az irányzatokat jobban megértsük, és eljussunk egy olyan biblikus lelkigondozási modellhez, amely a gyülekezeti tagok között működhet, szükséges röviden áttekintenünk a keresztény lelkigondozás történetének főbb állomásait.

1 BOROSS G.: *Biblia és lelkigondozás*, Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar Gyakorlati Teológiai Tanszéke, Budapest, 1998, 5. ■ 2 NÉMETH D.: *Isten munkája és az ember lehetőségei a lelkigondozásban*, Kálvin Kiadó, Budapest, 1993, 7–8.

TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS

Ha az első gyülekezetek életét vizsgáljuk, világosan látszik, hogy ott a lelkigondozás alapvetően nem papi, hanem gyülekezeti tevékenységként jelenik meg. Egymás lelkigondozásának nyomai már az evangéliumokban is megtalálhatók úgy, mint megerősítés a feltámadás örömhírében (Lk 24,32–35), vagy mint az egymás iránti felelősségből fakadó fegyelmezés, a másik megnyerése Krisztusnak (Mt 18,15–20). Emellett még láthatunk példákat az Újszövetségben a tanításra és az intésre (Kol 3,16), egymás terhének hordozására (Gal 6,2), a betegekért és a bűnökért való imádságra (Jak 5,14–16), valamint a tévelygők megkeresésére és megtartására (Jak 5,19–20) mint a gyülekezet lelkigondozói tevékenységére.³ Ez utóbbi különösen is meghatározó volt az üldöztetésben élő korai kereszténység idejében, amely a szorongattatások közepette Jézus Krisztus korai visszajövetelének ígéretével erősítette önmagát (Zsid 12,12).⁴

Később aztán, a kereszténység államvallássá válását követően a lelkigondozás – a fenyegető légkör megszűnésének hatására – egyre inkább oktató jellegűvé, egyfajta életvezetési tanácsadássá vált. Ezzel egy időben kezdett el kialakulni a gyónás, és ennek következtében a lelkigondozás intézményesülése, klerikalizálódása is, de a diakóniai feladatokkal való összefonódása még a maga természetességében – a kor szociális problémáiból adódóan is – megmaradt.⁵

A lelkigondozás alanya tehát egyre inkább a papság lett a gyülekezet helyett. A középkorban különösen a szerzetesek jártak élen e terület gondozásában, akik vigasztalással és tanácsadással szolgálták a hozzájuk fordulókat (*Bingeni Hildegárd, Magdeburgi Mechtild, Assisi Ferenc, Clairvaux-i Bernát, Kempis Tamás*). Kempis Krisztus követése (*Imitatio Christi*) című műve különösen fontos irat e korszakból, mert nemcsak a lelkigondozásra szorulókat, hanem a lelkigondozók számára is fontos útmutatásokkal szolgált.⁶

A középkort követő reformáció tulajdonképpen az egyháztörténelem fontos lelkigondozói mozzanataként is értelmezhető, mivel a lelkiismereti és egyéb krízisekben vergődő emberek számára újult erővel hirdette az evangélium felszabadító hatalmát. Luther, Zwingli, Bucer és Kálvin egyaránt úgy tekintettek a lelkigondozásra, mint Isten Igéjének hirdetésére, mely hol kölcsönös beszélgetésben és vigasztalásban (Luther), hol az emberi elnyomás alól való felszabadításban (Zwingli), hol pedig az egyházfegyelemben nyilvánul meg (Bucer, Kálvin).⁷ Itt azonban azt is fontos megjegyeznünk, hogy a főként Kálvinnál oly gyakran hangoztatott egyházfegyelem nem büntetés, hanem az elveszett ember megkeresése és megtartása az Istennel és a gyülekezettel való közösségben (Lk 19,10).⁸

A protestáns ortodoxia korszakában aztán a tiszta tan hirdetése mellett a lelkigondozói tevékenység a háttérbe szorult, hogy aztán a pietizmusban annál nagyobb erővel törjön ismét előre.⁹ Ennek az irányzatnak ugyanis – az egyház elhidegülése okán is – az ember személyes hitélete került a középpontjába. Ezzel egy időben a lelkigondozás vált az egyház

3 BOROSS G.: *Biblia és lelkigondozás*, i. m. 76–82. ■ 4 H. WEISS: *Lelkigondozás – szupervízió – pasztorálpszichológia*, Exit, Kolozsvár, 2011, 39. ■ 5 Uo. 39–40. ■ 6 BOROSS G.: *Poimenika*, Budapesti Református Teológiai Akadémia Gyakorlati Teológiai Tanszéke, Budapest, 1991, 21–22. H. WEISS: *Lelkigondozás – szupervízió – pasztorálpszichológia*, i. m. 40. ■ 7 BOROSS G.: *Poimenika*, i. m. 22. ■ 8 E. THURNEISEN: *A lelkigondozás tana*, Református Konvent Sajtóosztálya, Budapest, 1950, 22. ■ 9 BOROSS G.: *Poimenika*, i. m. 24.

Természetes Közösségfejlődés

Hogyan tudjuk felmutatni Isten arcát?

A cikk a Természetes Közösségfejlődés (Natural Church Development, NCD) gondolati hátterét és működését ismerteti. Az NCD olyan közösségdiagnosztikai és -fejlődést segítő eszközzel, amely a valaha végzett legátfogóbb közösségi kutatás nyomán az egyéni felelősséget hangsúlyozva segít megtalálni egy közösségnek azt a kifejezetten rá szabott utat, amelynek révén a leginkább képes tükrözni Isten arcát a világban – és minél többeket meghívni a tágabb közösségből erre a közös útra.

Kulcsszavak: egyház, közösség, fejlődés, minőségi jellemző, NCD, Természetes Közösségfejlődés.

A JÖVŐ EGYHÁZA VAGY KÖZÖSSÉGI LESZ, VAGY NEM LESZ

Sarkosnak tűnik ez a parafrázis? Mégis hiszem, hogy nyomokban igazságot tartalmaz.

Ha egyházi emberekkel vagy az egyházat mélyebben ismerőkkel beszélgetünk, gyakran halljuk a felekezetiüggetlen sóhajt: paphiány, lelkészhiány, hívőhiány, hithiány, elkötelezettségihiány... és nem pusztán egyik vagy másik felekezetben. A veszélyt mindenki érzi, még ha éppen ezekben az években – most még, most már – nem tapasztalja is közvetlenül vagy égetően.

Minden korban megvoltak ezek a sóhajok. Talán nem volt olyan korszak, amikor így vagy úgy ne aggódott volna valaki az egyház fennmaradásáért. A mi korunk sem kivétel ez alól – bár a jelen veszélyeit hajlamosak vagyunk komolyabbnak beállítani, mint az elmúlt idők már megvívott küzdelmeit. Igen: minden kornak a saját állapotával és jövőjével kapcsolatban támadnak a legfantáziadúsabb aggodalmai. Mégis valószínűnek látszik, hogy ha képzeletben előugrunk az időben, és ránézünk a tíz, húsz, harminc évvel későbbi egyházra, talán nem nehéz elképzelni azt az állapotot, amelyben jóval kevesebb pap vagy lelkész teljesít szolgálatot – meglehet, jóval kevesebb aktív közösségben, jóval kevesebb elkötelezett ember körében. Legalábbis Európában. Igen, így is alakulhat a helyzet. (Még persze másképpen is, például attól függően, hogy hányan gondolják komolyan az előbbi eshetőséget, és kezdenek el dolgozni, hogy ne úgy legyen.)

Persze Jézus nem azt ígérte, hogy az egyház minden kontinensen, minden időben, minden közösségben és minden körülmények között növekedni és ragyogni fog. Azt viszont mondta, hogy „veletek vagyok mindennap, a világ végéig” (Mt 28,20). Velünk, személyesen – és velünk, a közösségeinkben. Ma is, tegnap is, holnap is. Plébániáinkon, parókiáinkon, gyülekezeteinkben, imacsoportjainkban, lelkiségi mozgalmainkban, közösségeinkben. Mindenütt, ahol ketten vagy hárman az ő nevében együtt vagyunk (vö. Mt 18,20).

A nagy kérdés: hisszük-e, hogy igazat mondott? S ha igen, vajon mit is jelent számunkra az ő jelenléte? Hogyan tudjuk megragadni, észlelni, egyértelművé tenni? Mit várunk

e jelenléttől? Mit remélünk tőle? És értjük-e, hogy a jézusi ígéret hogyan szólít meg személyesen bennünket, engem – mi tehát az én dolgom az Egy Test szolgálatában? A kérdés – főleg az utolsó – azért is vízválasztó, mert előrevetíti a személyes cselekvés elkerülhetelenségét. Azt, hogy valamit nekem is tennem kell.

Van, aki mindent a közösség vezetőjétől – lelkipásztorától, papjától, világi elnökétől, lelkiségi irányítójától stb. – vár. Aki a vallásos életét szervezett zárandokútként képzei el: elől ül a masiniszta, hátul meg zötyögnek az utasok, viszik őket valahová, megmondják, mikor merre kell nézni, mikor mit kell megtenni, hol szállunk le, hol pihenünk, mit eszünk és mikor indulunk tovább.

Aztán vannak olyanok is, akik nem várják a felső „utasítást”, hanem térképet vesznek elő, terveznek és számolgatnak, lefoglalják a szállásokat, hagynak kellő helyet, időt és lehetőséget az improvizációnak és a lehetséges eltéréseknek is, de elindulnak, csapatosan, összekapaszkodva, a feladatokat és a felelősséget megosztva és vállalva.

A két lehetőség között nyilván számos átmenet létezik, különféle formái az egyszemélyi vezetésen és a közösségi összefogáson alapuló hitéletnek – sokféleképp bejárhatjuk az utat a paletta átellenes oldalai között.

Kultúrától, nemzeti karaktertől, történelmi tapasztalatoktól, családi indíttatástól és még annyi mindentől – például felekezeti hovatartozástól is – függ, hogy a személyes felelősségvállalással kapcsolatban hogyan gondolkodunk, az milyen mértékben határozza meg személyes és közösségi hitéletünket.

Az első utazási mód kétségtelenül kényelmes – az utasok számára. És kisebbfajta behalás a vezetőnek. Vagy „csupán” egy mindenható, mindentudó, lelki-gazdasági-szervezési zseni kell hozzá. A pap, a lelkész azonban a felszenteléssel, a kiválasztással még nem kap meg minden lelki és szervezési, gazdasági és irányítási adományt.

A második utazási mód több áldozatot, aktivitást, felelősségvállalást kíván a közösség tagjaitól, több alázatot és másfajta vezetési stílust a vezetőtől – de talán mindenki számára élhetőbb és vállalhatóbb terhelést, valamint a „felelős vagyok a saját és a közösségem lelki fejlődéséért” gondolkodásmódját és gyakorlatát.

Akarjuk-e a második utat járni? Tudjuk-e azt járni?

Valójában szinte mellékes, hogy mit válaszolunk erre a két kérdésre ma, 2018-ban. Azért mellékes, mert nagy valószínűséggel nem lesz más választásunk: ezt az utat *kell* járnunk néhány év, néhány évtized múlva. A jövő egyháza vagy közösségi lesz, vagy nem lesz.

A jövő egyháza akkor fog működni és akkor lesz látható, ha elhisszük, hogy az egyház nemcsak a klérus, nemcsak a lelkészi hivatás, nemcsak a kinevezett vezetői réteg, hanem mi magunk, mindannyian. Ha elfogadjuk, hogy csak azt tapasztalhatjuk meg ajándékként, amit mi magunk beleteszünk: időben, figyelemben, munkában, áldozatban, elhivatottságban, kreativitásban; tudatos gondolkodással, odaadott szívvel és tevékeny kézzel.

DERMESZTŐ KILÁTÁSOK: LEHET, HOGY VÁLTOZNOM KELL?

Tudjuk: a megszokott rossz is sokkal jobb és biztonságosabb, mint az új, az ismeretlen – még ha az sokkal jobb helyzettel kecsegtet is. A címben jelzett dermesztő kilátások nem a jövő egyházának alakulására vonatkoznak elsősorban. Sokkal inkább a személyes felelősség ránk nehezedő nyomását hivatottak jelezni.

Hogyan viszonyulunk a változáshoz?

Ha tenni szeretnénk az egyházunkért, a felekezetünkért, a közösségünkért, akkor másképp kell működnünk, mint eddig. *Einstein* szerint a bolondság nem más, mint mindig ugyanazt tenni, és várni, hogy az eredmény más legyen.

Olyan könnyen kimondjuk: változzanak a vezetők. Változzon az egyház. Mondjon mást, mint eddig. Vagy mondja másképp. Változzon a képviselő-testület, a presbitérium, az elnökség. Csinálják már másképp. És talán el is hisszük, hogy csak rajtuk múlik: ha ők megtennék, ha ők megváltoztatnák, ha ők, ha ők, ha ők...

Olyan ritkán tesszük fel a kérdést: vajon *én* mit tudnék hozzátenni a változásokhoz? (Azon túl, hogy mások változását sürgetem.) Én? De hiszen olyan kicsi porszem vagyok ebben a rendszerben... az én hangom nem hangzik messzire... mit számít, hogy én mit teszek vagy nem teszek...

Az alábbiakban egy olyan lehetőséget szeretnék felvázolni, amely talán képes meggyőzni a kételkedőket: a nagy egész változása a kicsi egyéni változásában gyökerezik. A tanítványság egyéni felelősséggel párosul. Ha valóban azt szeretnénk, hogy egyházunk, felekezetünk, közösségünk másképpen működjön, egészségesebb legyen, vonzóbbá váljon, tisztábban tükrözze Krisztus arcát, akkor egy gondolatkísérletet talán megér mindez. Tegyük hát fel a kérdést: személyesen én hogyan tudok segíteni ebben a folyamatban?

Dermesztő kilátások? Lehet. De talán annyira mégsem rettenetesek, hiszen nem nagy dolgokról van szó. Nem gyökeres fordulatról, nem az életem felfordításáról. Csak egy lépésről. Egyetlen, kicsi, reális lépésről.

EGY LEHETŐSÉG: A KÖNNYEBB INDULÁSÉRT

Amikor több mint fél évtizeddel ezelőtt feleségemmel, Margittal elkezdtek megismerni az NCD, a Natural Church Development, azaz a Természetes Közösségfejlődés eszközrendszerét, egyrészt a precizitása, a tudományos megalapozottsága és a strukturáltsága, másrészt pedig – ezzel párhuzamosan – a Szentlélekre való nyitottsága és erős ráhagyatkozása volt vonzó számunkra.

Előjáróban, a részletesebb bemutatás előtt néhány összefoglaló mondat.

Az NCD alapvető célja az, hogy keresztény közösségeink egészségesebben működjenek. Vonzóbbak és otthonosabbak legyenek. Az NCD nem módszer, hanem eszközrendszer. Vagyis nem arra törekszik, hogy egy máshol már bevált gyakorlatot igyekezzen átültetni a mi közösségünkbe, hanem közösségre és egyénre szabottan segít megtalálni minden gyülekezetnek, plébániának, mozgalomnak – közösségnek – azt az utat, amely a leginkább segíti őket közelebb jutni az eszményhez.

Egyrészt szociológiai alapokon áll, tudományos fundamentuma a legszélesebb körű felmérés, amelyet valaha készítettek a keresztény közösségekről; másrészt kontextusfüggetlenül minden keresztény közösségnek képes kapaszkodókat adni; harmadrészt egyénre és közösségre szabott; negyedrészt pedig a személyes felelősségvállaláson és elkötelezettségen alapul.

Olyan diagnosztikai és fejlesztőeszköz, amely azt feltételezi, hogy bennünk és a közösségeinkben van vágy, amely arra irányul, hogy egyénileg és közösségben is képesek legyünk

Megerősödni a szolgálatra

Katekéták mentális egészségének támogatási lehetőségei az Esztergom–Budapesti Főegyházmegyében

A katekéta, a hitoktató foglalkozásánál fogva vonzza a segítséget kérőket, és e szolgálat lelki-leg egészséges embert kíván. A gyerekek, a fiatalok és a felnőttek közül is sokan mély fájdalmakat, rossz döntések következményeit, kudarcokat, bántalmazásokat, elmergesedett kapcsolatokat, sok sebet hordoznak, és ha megérik a katekéta nyitottságát, elfogadó szeretetét, bizalommal tárják fel nehézségeiket, félelmeiket, elakadásaikat. Kérik és igénylik a személyes beszélgetéseket, az odafigyelést. A családi, emberi értékek válsága miatt egyre nehezebb háttérből jönnek. Nagy szükségük van az életvezetésre, lelki kísérésre, és ez lelkileg egészséges katekétát kíván. A tanulmány feltérképezi az Esztergom–Budapesti Főegyházmegyében szolgáló katekéták mentális egészségének helyzetét, és ismerteti az ennek javítását célzó rendszerszintű támogatási programot.

Kulcsszavak: katekéta, egyház, mentális egészség, kiégés, prevenció, kompetenciafejlesztés, tekintélyforrások.

BEVEZETÉS

1. Személyes háttér

„Ha Istennek nem lenne rád szüksége ott, ahová helyezett, nem rendelt volna oda.” Kamasz voltam, amikor *Paul Claudel*nek ez a mondata sorsfordítónak vált számomra. A sok bennem lévő kérdésre – miért élek, miért most élek, mi a célja az életemnek, mi az Isten terve az életemmel – kaptam válaszul. E kérdések ott dübörögtek bennem, és amikor a legerősebben, akkor (egy ifjúsági lelkinap végén) húztam ezt az idézetet. Megtapasztaltam, hogy Istennek van válasza az életemre, komolyan vesz, és válaszol is. Nagy istenélmény volt ez számomra, és ekkor vált élővé a hitem, az istenkapcsolatom, és született meg a hivatásom. Megfogalmazódott bennem, hogy azt az éltető életet, amelyet az egyházban, az istenkapcsolatban tapasztalok, szeretném továbbadni. Ezért jelentkeztem a teológiára.

1991 óta szolgálók katekétaként az Esztergom–Budapesti Főegyházmegyében, illetve a Budai Ciszterci Szent Imre Plébánián. Férjemmel közös a hivatásunk, ő is katekéta és plébániánk diakónusa. Sok területen összekapcsolódik a szolgálatunk – nemcsak plébániai, hanem egyházmegyei szinten is. Mindketten örülünk azoknak az alkalmaknak, amikor együtt dolgozhatunk, ez nagy erőforrás számunkra.

Húsz évig a plébánia területéhez tartozó önkormányzati iskolákban is tanítottam hittant, délutáni fakultáció keretében. Az elmúlt években fokozatosan változott a szolgálati területem, jelenleg plébániai ifjúsági, illetve fiatal felnőtteknek, felnőtteknek tartott katekéziscsoportjaim vannak. Fontos számomra, hogy azokat, akiket az Úr rám bízott, a közösség

a fontos dolgokra fókuszáljunk, hetente tervezzünk és „a legfontosabb, hogy a legfontosabb dolgot tartsuk a legfontosabbnak” (Stephen Covey).¹⁸

- Tervezett időgazdálkodás. „Ha megkérdeznék tőlem, mi az az egyetlen dolog, amivel a legtöbbet tehetnénk az életgyensúlyunk megteremtéséért és a teljesítményünk növeléséért, azt mondanám: minden hetünket még annak megkezdése előtt megtervezni.”¹⁹
- Örömforrásaink megkeresése, éltetése. Rendszeressé tenni a lelki feltöltődés és kikapcsolódás alkalmait. Ezeket is előre tervezve, mert a sürgető munkák elsodorhatják a feltöltődés, megállás, megpihenés idejét.
- Megtanulni elfogadni mások szeretetét mint ajándékot.
- Megtanulni hálás szívűnek lenni, ami a boldogság forrása.²⁰

A megfáradás akkor gyógyul meg igazán, ha az érintett személy újra értelmet talál munkájában, azaz megerősödik küldetésében.²¹

A KATEKÉTÁK MENTÁLIS EGÉSZSÉGÉNEK TÁMOGATÁSI LEHETŐSÉGEI A FŐEGYHÁZMEGYÉBEN

1. A helyzet feltárása és elemzése

a) A hitoktatás jelen helyzete az egyházmegyében

A kötelező hit- és erkölcsoktatás bevezetésével a hitoktatási felügyelőség és a hitoktatók korábban nem ismert helyzetbe kerültek. Lehetőséget kaptak a misszióra egy olyan helyszínen, mely korábban nehezen volt elérhető számukra. Azonban a hitoktatás kötelező jellege és a tanulók nagy részének hitbeli járatlansága új, speciális körülményt hozott létre, mely a felügyelőség munkatársait mihamarabbi tervezésre indította. Így fogalmazódott meg a felügyelőség 2016–2020-ra vonatkozó stratégiai terve.

„Célunk egy megújulásra kész, dinamikusan fejlődő, együttműködő, krisztusi katekéta-közösség létrehozása, mely az egyház küldetésével egységben, a főpásztor vezetésével, egy jól működő szervezeti háttérrel a kor kihívásaira válaszolva gyümölcsöző, a szakmaiságra hangsúlyt fektető katekézist folytat.

A munkatársak igyekeznek közösen választ keresni az új helyzet adta nehézségekre, és rátekinteni a jövő évek hitoktatására. Tervező csapatunk egy kérdőív segítségével felmérte a hitoktatás jelen helyzetét az egyházmegyében. A bejövő adatok értelmezése és adatfeldolgozása (2016. március) segítségével kezdték el megfogalmazni, hogy melyek legyenek a négyéves terv sarkalatos pontjai, melyek támogatást és hangsúlyt igényelnek.”²²

A felmérésből szeretnék bemutatni pár adatot, mely segít értelmezni a katekéták helyzetét:

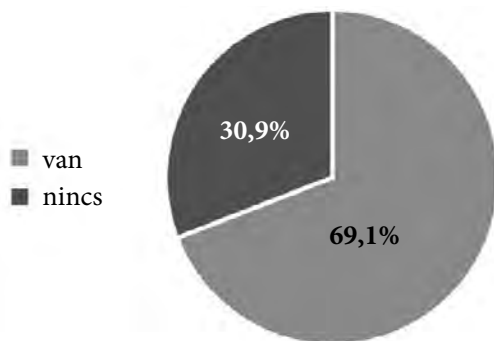
18 Uo. 61–63. ■ 19 Uo. 71. ■ 20 David Steindl-Rast *Boldog akarsz lenni? Légy hálás!* című TED-előadása, 2013: https://www.ted.com/talks/david_steindl_rast_want_to_be_happy_be_grateful?language=hu ■ 21 NÉMETH D.: Egyházi foglalkozásuk és a kiégés, i. m. 322. ■ 22 Az Esztergom–Budapesti Főegyházmegye Hitoktatási Felügyelőségének stratégiai terve, 2016–2020 (felügyelőségi munkapéldány 2017. április). Várható kiadása: 2018. ősz.

- Az elmúlt néhány évben sok olyan új katekéta került a főegyházmegye szolgálatába, akiknek elenyésző mértékben volt pedagógiai tapasztalatuk. Az alábbi két ábra ezt mutatja.

1. A szolgálati évek elosztása

2. Pedagógiai tapasztalatok

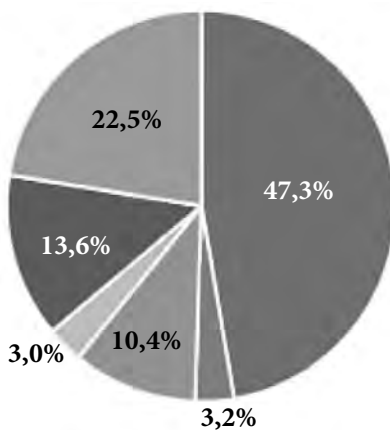

A mellékelt diagramban (lásd a 3. ábrát a következő oldalon) szerepel, hogy a hitoktatásban részesülők 47,3 százaléka vesz részt *csak* kötelező hit- és erkölcstanoktatásban (HE) úgy, hogy közben nincs állandó kapcsolata a plébániával és így az egyházzal sem.

Mire mutatnak rá ezek az adatok? Arra, hogy a katekéták egyharmada *kezdő* azon a pályán, amelynek pár éve a *terepe is új*. Ez nagy kihívás, sok támogatást, segítséget, új látásmódot igényel.

3. A hitoktatás helyszínei

- csak HE (47,3%)
- csak plébánia (3,2%)
- HE és plébánia (10,4%)
- katolikus iskola és plébánia (3,0%)
- csak katolikus iskola (13,6%)
- csak szerzetesi iskola (22,5%)

Kezdőnek lenni egyik hivatásban sem könnyű. Sok idő, mire kialakul az az új életforma, gondolkodásmód, hozzáállás, amely az új hivatáshoz szükséges.

Az *új terep* a hit- és erkölcsstan oktatása. De miért új terep, hiszen 1990 óta jelen vagyunk az iskolákban! Korábban a hittanóra fakultációjellegű volt. Az erkölcsstan, illetve a hit- és erkölcsstan szabadon választható, de kötelező volta miatt a hittanóra jellege megváltozott. Egyrészt fakultációból tantárgy lett, másrészt a vallásos családi háttérrel nem rendelkező gyerekek aránya közel nyolcvan százalékra nőtt. Ez feszültséget, nehézséget hord magában, mert a hittan *tantárgy* lett, de *preevangelizációra* lenne szükség.

4. Az Ansoff-mátrix

		Célcsoport	
		Meglévő	Új
Szolgáltat	Meglévő	BŐVÍTÉS	CÉLCSOPORT-BŐVÍTÉS
	Új	SZOLGÁLAT- FEJLESZTÉS	TELJESEN ÚJ TERÜLET

Hogyan segíthetjük sikeres élet felé középiskolás tanítványainkat?

Az önismeret szerepe a közösségfejlesztésben

Hogyan segíthetünk abban, hogy a fiatalok és általában az emberek boldogabbak legyenek? Már a pedagóguspálya választásakor komoly szempont volt számomra ez a kérdés, de hogyan is találtam rá az önismeret kiemelkedő szerepére?

A KEZDETEK ÉS A PURE FASHION-MISSZIÓ

Tíz évvel ezelőtt, egy Atlantában megrendezett családi és ifjúsági konferencián találkoztam a Pure Fashion-misszióval, melynek a célja segíteni a fiatalokat, hogy hiteles keresztény példaképekké és tanúságtevőkké válhassanak családjukban, iskoláikban és közösségeikben. Az ezzel kapcsolatos képzés eszközei közül az egyik legfontosabb az önismeret fejlesztése.

A program első magyar képzési anyagában, az *Egyéniség és önismeret (személyiségtípusok)* című képzési alkalom céljai között például a következők találhatók:

- „– Személyiséged formálása által szentté válhatsz. A mennyországban kizárólag szentek vannak. Ha tehát oda szeretnél kerülni, neked is szentté kell válnod.
- A nagy szentek személyiségük alakításával kezdték meg a tökéletesség felé vezető útjukat.
- Egyéniséged aranybánya, amelynek tartalmát fel kell tárni és kinccsé kell alakítani.
- A szilárd jellemű fiatal Isten felé fordul, hű lelkiismeretéhez és Isten akaratához.
- Ahhoz, hogy szilárd jellemű fiatalok legyünk, jól kell ismernünk és el kell fogadnunk magunkat, hogy aztán képesek legyünk fejlődni...”¹

Egészen új, érdekes evangelizációs és nevelési szempontokat vetett föl a program, s a mi iskolánkban, a Budai Ciszterci Szent Imre Gimnáziumban indulhatott el az első magyar Pure Fashion-csoport tíz iskola diákjainak részvételével. Első vezetője *Vancsura Lilla* volt, aki a program során maga is annyira közel került Jézushoz, hogy elfogadta hívását, és 2016 nyarán tett örökfogadalmat kármelita szerzetesként.

Az első éveket együtt dolgoztuk végig, és közösen építettük föl a képzési csapatokat, segítettük a lányokat az egyéni fejlődésben, de abban is, hogy igazi közösséggé formálódjanak a misszió során. Lilla, azaz már Sára nővér unokatestvéreként azt is nyomon követhettem, hogyan segítette őt és a többieket is az önismeret és a nyitottság abban, hogy felfedezzék és elfogadják azokat az ajándékokat, amelyeket Jézus nekik szánt.

A mai napig csodálatos gyümölcssei vannak a missziónak, hiszen azóta egy újabb kármelita hivatás is született, a második képzési csoportból, valamint az első menyemet is

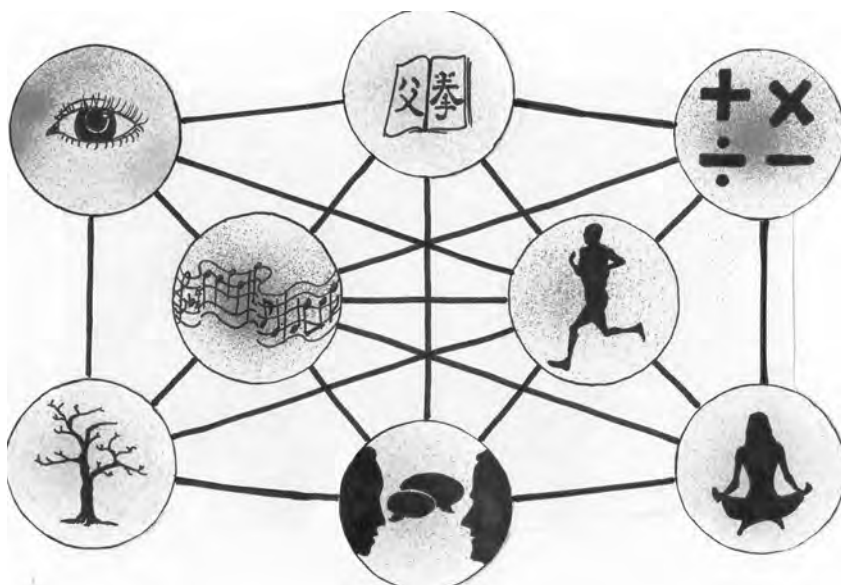
¹ *Pure Fashion Magyarország*, képzési könyv az előképző alkalmakhoz, 2008. A Regnum Christi Mozgalom képzési anyagai alapján összeállította Vancsura Lilla és Csizy Judit.

A második alapelv, hogy mindegyik intelligencia különálló és független a többitől. Tehát az egyikben mutatott képességszint nem mond semmit a másik területről.

A harmadik alapelv szerint bár ezek az intelligenciák függetlenek egymástól, interakcióban vannak, mert a legtöbb esetben egyszerre több intelligenciát kell mozgósítanunk egy-egy probléma megoldására.

A különálló intelligenciák olyan képességek vagy képességcsoportok, amelyek lehetővé teszik egy-egy adott területen a problémamegoldást.”³

Schell Réka 11. osztályos tanuló alkotása az intelligenciaterületekről és összefüggéseikről

A többszörös intelligencia elmélete iskolánkban is sokat segít a tehetségfejlesztésben, az érdeklődési körök, képességterületek felfedezésében. A 2011/2012-es tanév második félévében már iskolánk ötvenkét diákja kérte tehetségterképének elkészítését. Többségében a tizedik évfolyam tanulói kaptak lehetőséget erre, hogy a fakultáció megválasztásánál, a pályaorientációnál segítségükre lehessünk.

Gardner elméletére épült a *Milyen az angyalok röppályája?, avagy a fizika a képzőművészetben* című projektünk is, mely három iskola tehetségpontjainak együttműködésében jött létre, kifejezetten a képességterületek kölcsönhatásaira alapult, és az együttműködés fejlesztése is kitűzött célja volt.

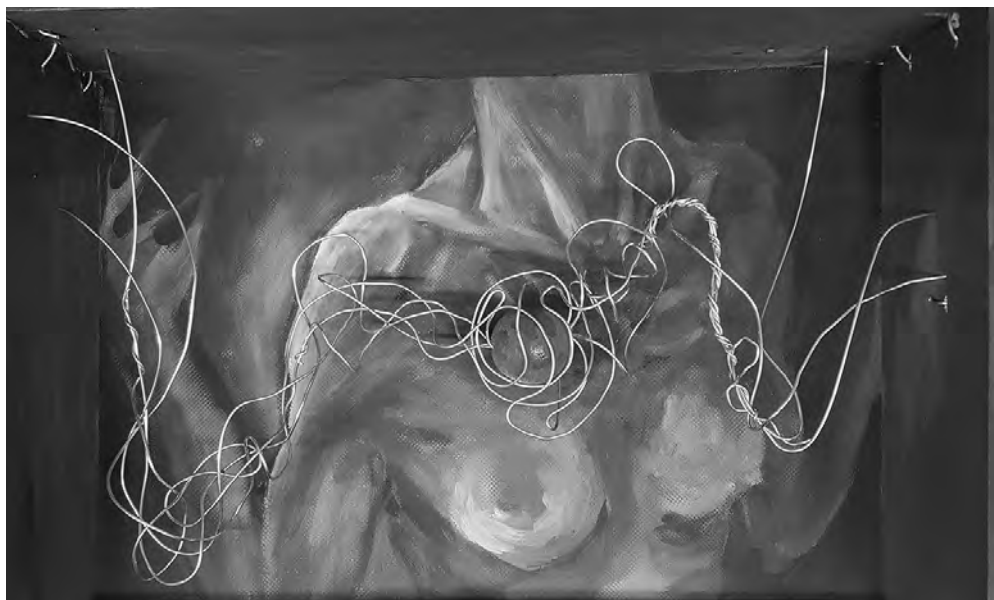
³ GYARMATHY É. – HERSKOVITS M.: Képességek vizsgálata az érdeklődés térképének segítségével, *Pszichológia*, 1999/19., 437–455.: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/MTA_Pszichologia

Képességterületeik és egyáltalán önmaguk felfedezése és fejlesztése azoknak a diákoknak is sok segítséget jelent, akik valamilyen területen problémákkal küzdenek. Az iskolai sikerességhez általában a nyelvi-verbális és a logikai-matematikai képességek használatára van a legnagyobb szükség, azonban a transzferhatás révén, megfelelő pedagógiai módszerek alkalmazásával azok is szép eredményeket érhetnek el, sőt örömeiket lelhetik a tanulásban, akiknek ezek a területeik gyengébbek. Talán furcsának tűnik, ha valaki verset ír a halmazállapot-változásokról, énekel a dörzselektromosságról vagy festményt készít az energiáról. Ezek mégis megtörténtek, és az anyagrészek végén megírt fizikatémazárók osztályzatai arról tanúskodtak, hogy Gardner elmélete működik, ráadásul sok élményt szerez, tanárnak és diáknak egyaránt.

Koltay Dorottya Szonja: Energia

Koltay Dorottya Szonja: Feszültség

A fenti képeken *Koltay Dorottya Szonja* két alkotása látható, melyeknek az *Energia* (festmény) és a *Feszültség* (vegyes technika) címet adta. Dorottyát hat évig tanítottam fizikára. Jelenleg a Magyar Képzőművészeti Egyetem festő tanszakának hallgatója. A festményt egy osztályszintű 2011-es interdiszciplináris projektmunka keretében, a vegyes technikával készült alkotást pedig az „Angyalpálya” pályázatra készítette 2012-ben.

A diákok lelkesedésén és a szép eredményeken felbátorodva egyre több olyan projektet, csapatversenyt indítottunk útjára iskolánkban, amelyek a Gardner-módszeren és az önismeret eszköztárán alapulnak, és segítik diákjainkat, hogy tehetségüket maguk és a közösség javára kamatoztassák:

2012-ben, iskolánk alapításának századik évfordulója tiszteletére az Endrédy Vendel-emlékversenyt, 2013-ban pedig a Diákakadémia – Mestermunka tehetségkutató és tehetségfejlesztő versenyt, amely a mai napig működik, és népszerű a diákok körében. A verseny kitűzött céljai a következők voltak:

- diákjaink tudományos ismereteinek gyarapítása, képességeinek, készségeinek fejlesztése;
- tehetséggondozás elsősorban a gazdagítás eszköztárával;
- interperszonális, együttműködési készségek fejlesztése csapatmunkával;
- képességtérületek fejlesztése a többszörös intelligencia elméletének és gyakorlatainak segítségével.⁴

⁴ *Pingvin*, a Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium diáklapja, 2013–2014/1.